

Arif ÇİÇEK

Yrd. Doç. Dr. | Assist. Prof. Dr.
Gümüşhane Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Gümüşhane-Türkiye
Gümüşhane University, Faculty of Letters, Department of Sociology, Gümüşhane-Turkey
arificcek@gumushane.edu.tr

KURUMLAR SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA AİLE KURUMUNA GENEL BİR BAKIŞ

Özet

Toplum hayatı sosyal kurumlardan oluşmuş bir yapıdır. Sosyal kurum, sosyal hayatın icaplarından biri olarak, cemiyetin ihtiyaç arzu ve hisleri doğrultusunda sürekli ve tedrici olarak değişen, gelişen ve cemiyete adeta hayat veren norm, değer ve müşterek davranışlar gibi unsurlardan müteşekkil sosyal bir oluş olarak tanımlanmaktadır. Kuruluş ve birlikler ise bu oluşun somutlaşmış hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile, tarihin en eski en köklü kurumudur. Değişik zaman ve mekânlarda değişik görünüşler kazanmasına rağmen aile daima var olmuştur. Toplum yapısında ve sosyal sistemin işleyişinde ailenin de bir kurum olarak önemli yeri vardır. Orta Asya Türk toplumlarında ilk sosyal birlik olan aile, bütün içtimai bünyenin çekirdeği durumunda idi. Türklerin dünyanın dört tarafına dağılımlarına rağmen varlıklarını korumaları aile yapısına verdikleri büyük ehemmiyetten ileri gelmektedir. Bu makalede Orta Asya Türk toplumlarında aile kurumu genel bir bakış açısıyla irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kurum, Sosyoloji, Aile, Orta Asya Türk Toplumları.

A GENERAL OUTLOOK ON FAMILY INSTITUTIONS IN CENTRAL ASIAN TURKISH SOCIETIES WITHIN THE CONTEXT OF SOCIOLOGY OF INSTITUTION

Abstract

Community life is structure which is composed of social institutions. Social institution as one of the necessities of social life is described as a social formation which consists of norm, value, and common behaviors that vitalize society. It permanently and gradually changes in accordance with society's needs, desires, and emotions. On the other hand, foundations and unions are shown as tangible form of the formation. Family is the oldest and most rooted institution. Although it gains varied appearances in different times and places, family always exists. Family has an important role for structure of society and operation of the system as an institution. Family which is the first social unity in Central Asia Turkish society was the nucleus of social structure. Although Turks were scattered to the four wind of Erath, conversation of their existence was because of the importance they attached to family structure. In this article, importance of family and its functions in Central Asia societies will be discussed.

Keywords: Institution, Sociology, Family, Central Asian Turkish Societies.

1. Kurum-Kurumsal Yapı ve Kurumlar Sosyolojisi

Sosyolojinin en temel kavramlarından birisi de kurum-müessesedir. Topluluklar, birbirlerinden çok farklı inanç, etnik köken, kültürel arka plana sahip insanlardan oluşur. Birbirinden çok farklı özelliklere sahip insanların aynı ortamlarda bir arada yaşamasını sağlayan, onların faaliyetlerini düzenleyen yapılarıdır. Kurumlar, herhangi bir alanda bir araya gelmiş insanların faaliyetlerini düzenleyen, bu düzenlemeyi yaparken de kurallar, cezalar ve yaptırımlar koyan unsurlardır (Zencirkıran 1996: 6-7).

Toplumsal hayatın önemli bir boyutu olarak belirli ve ortak hedefler ve çıkarlar çevresinde ortaya çıkıp gelişen örgütlü ve organize toplumsal etkileşim biçim ve oluşumlarına toplumsal kurum (müessese) (Doğan 2008: 175) denilmektedir. Müessese ya da kurum en geniş haliyle; sosyal hayatın icaplarından biri olarak, cemiyetin ihtiyaç arzu ve hisleri doğrultusunda sürekli ve tedrici olarak değişen, gelişen ve cemiyete adeta hayat veren norm, değer ve müşterek davranışlar gibi unsurlardan müteşekkil sosyal bir oluşur. Kuruluş ve birlikler ise bu oluşun somutlaşmış halidir (Özkul-Tatar 1997: 5). Toplumsal kurumlar ve kurumsal kalıplar belli bir toplumda hangi eylemlerin ya da ilişkilerin meşru ya da beklenen ilişkiler olduğunu kurullarla belirler. Kurumlar sosyolojisi açısından ele alındığı zaman ilgi daha çok insanın en temel gereksinimlerini tatmine çalışan normlar sistemine yönelmiştir. İnsanın en temel ihtiyaçları organize olmuş bir yapı tarafından yerine getirilir. Bunlar; aile, eğitim, din, siyaset, ekonomi vb. kurumlardır (İçli 2011: 76). Kurumlar sosyolojisi de sosyolojinin bir alt disiplini olarak toplumun bir sosyal sistem şeklinde işlemlerini sağlayan müesseseleri ayrı ayrı ele alır. Her bir müessesenin, kendi iç dinamikleri, sosyal yapıdaki yeri gibi konuları incelemesinin yanı sıra kurumlar arasındaki ilişkiyi de ele alır (Erkal v.d, 1997: 169).

Toplum olarak adlandırılan bütün içinde her müessesenin varlığı bir anlamda o müessesenin yerine getirmekle yükümlü olduğu göreve dayanmaktadır. Toplumun sosyal yapısını meydana getiren müesseseler ve bunların fonksiyonları dolayısıyla sosyal sistem ahenkli bir şekilde işleyebilmektedir. Sosyal sistemde denge ve ahenkli işleyişten zaman zaman uzaklaşılsa dahi, sistemin bütüncü özelliği dolayısıyla tekrar yeni dengeye varılabilmektedir. Bu yönleştde sosyal ihtiyaçlara cevap veren ve sistemi

işleten müesseseler kaynakları tahrip edilmeden yenileştirilebilir ve çağdaştırılabilir (Erkal 1996: 93).

Toplumsal kurumlar karşılıklı ilişki içinde bulunarak toplum dediğimiz bütünü oluştururlar. Kurumları bağımsız olarak, tek başlarına düşünmek mümkün değildir. Bir toplumu çarka, toplumsal kurumları da bu çarkın dişlilerine benzetebiliriz. Özellikle temel kurumlar olarak addedilen aile, din, iktisat, siyaset vb. kurumlarda meydana gelebilecek çözümlenme ve çökme adeta o çarkın dişlerine sirayet edecek ve diğer kurumları da çok derinden etkileyecektir (Kocadaş 2010: 95-96).

Kurumlar, içinde doğdukları toplumun özelliklerine göre ortaya çıkarlar. Toplumsal kurumlar birtakım temel özelliklere sahiptirler. Bunlar:

-Her kurum amaçlıdır. Kurumlar temel davranış tarzlarıdır, birlikte bulunan kişiler kurumlar yoluyla birtakım işler gerçekleştirirler.

-Kurumlar, sürekliliğe sahiptir. Bir kültürde kişilerin gerçekleştirdiği örüntüler, roller ve ilişkiler bir süre sonra gelenekselleşir.

-Kurumlar; yapılanmış, örgütlenmiş, eş güdülenmiştir. Kurumları oluşturan parçalar bir diğerine dayanır ve birbirleri üzerinde baskıda bulunurlar.

-Kurumlar, zorunlu olarak değer yüklüdürler. Tek biçimli davranışların yenilenmesi, hareketin normatif kodları haline gelmiştir.

Kurumlar, fonksiyonlarını kişi veya gruplar yoluyla ifa ederler. Bu açıdan düşünüldüğünde kurumların fonksiyonlarını olumlu ve olumsuz olarak iki grupta toplayabiliriz.

Olumlu fonksiyonları:

-Kurumlar, bireylerin toplumsal davranışlarını kolaylaştırırlar.

-Kurumlar, yukarıdaki fonksiyonun sonucu olarak bireylere hazır yapılmış sosyal rol ve sosyal ilişki formları temin ederler.

-Kurumlar, toplam kültürün istikrarlılığı ve eşgüdümü için birer ajan olarak da hizmet ederler.

-Kurumlar, istikrar fonksiyonuyla yakından bağlantılı olarak bireylerin davranışlarını kontrol etme yönelimindedirler.

Olumsuz fonksiyonları:

- Kurumlar, zaman zaman sosyal ilerlemeyi engelleme eğilimindedirler.
- Kurumlar, bazen bireylerin sosyal kişiliğini engellemeye de yol açarlar.
- Kurumların bir diğer olumsuz fonksiyonu, sosyal sorumluluğun karıştırılmasına neden olmalarıdır (Fichter 2011: 139-144).

2. Aile, Ailenin Önemi ve Fonksiyonları

Aile, evrensel bir kurumdur. Hemen hemen her toplumda varlığını görmekteyiz. Ancak şekli ve fonksiyonları toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Artık modern toplumun aile kavramı ile geleneksel toplumun aile kavramı birbirinden farklıdır (Bozkurt 2009: 259).

Aile, en genel anlamda, evlilik, süt veya kan bağı ile birbirine bağlı insanlardan oluşan ve toplumun temeli kabul edilen küçük toplumsal birim olarak (Demir-Acar 1993: 18) tanımlanmaktadır.

Tarihin en eski en köklü müessesesi ailedir. Değişik zaman ve mekânlarda değişik görünüşler kazanmasına rağmen aile daima var olmuştur. Aileyi dağıtmaya, yıkmaya, zayıflatmaya, hatta lağvetmeye matuf bütün faaliyetler sonuçsuz kalmıştır (Arvasi 1994: 153).

Toplum yapısında ve sosyal sistemin işleyişinde ailenin de bir müessese olarak önemli yeri vardır. Aile; nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarını yerine getirildiği bir müessesedir (Erkal, 1996: 93). Ailenin önemi, bu tanım da verdiğimiz fonksiyonlardan ileri geldiğini söyleyebiliriz. Yine de ailenin önemi, insan hayatının ve terbiyesinin dayandığı temel müessese oluşundan ileri gelmektedir (Güngör 1997: 206).

Türk toplumun temeli ailedir. Aile bir vasıta olduğu için değil, tabii ve gaye olduğu için ferden mutluluğunun, üzüntülerinin ilk paylaşıldığı birim olduğu için temeldir. Her toplumun sürekliliği için aile, vazgeçilmez bir unsurdur. Ayrıca, sosyal müesseselerin bütünleşmesinde temel rol oynamaktadır. Nitekim sosyolog Ziya Gökalp, aileyi cemiyetin küçük bir modeli olarak görmekte, güçlü aileyi güçlü millet ve devletin temeli olarak düşünmektedir (Erkal 1996: 93).

Aile yapı olarak zamanla değişmeye uğramış olmasına rağmen toplum hayatında vazgeçilmeyen, alternatifi olmayan bir sosyal müessesedir. Bazı düşünürlerin zannettiği gibi sanayileşmeye ve şehirleşmeye paralel olarak gelişen ve genişleyen bürokrasi ve sosyal organizasyonlar ailenin varlığının ortadan kaldırmamaktadır. Son zamanlarda aile içinde yerine getirilen görevlerin bir kısmı, örgütlü kuruluşlara geçmişse de aile, sosyal fonksiyonunu artan bir önemle korumaktadır (Erkal 1996: 95).

Toplumun küçük bir parçası olan ailenin başarısı, onu oluşturan üyelerinin ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılmasına yani ondan beklenen fonksiyonları yerine getirmesine bağlıdır. Farklı nedenlere bağlı olarak ailenin, kendi üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayamaması, onun patolojik bir hal almasına neden olur. Ailenin bir takım faktörlerinin etkisiyle parçalanması, onun fonksiyonlarını yerine getirmekte zorlanmasını beraberinde getirir. Bozulan aile veya sağlıklı yürütülemeyen aile içi ilişkiler, toplumun geneline olumsuzluk olarak yansır. Ailenin bozulduğu toplumların uzun yaşama imkânı azalır (Şentürk 2012: 15). Sağlam ve güçlü bir toplum ancak güçlü ve sağlıklı ailelerden oluşur. Aileye sağlam bir düzen vermek aynı zamanda toplumu düzenlemek demektir (Türkarlan 2012: 210).

Bir sosyal müessese olarak ailenin belirgin özellikleri, ana fonksiyonlarından doğar. Aile tipleri ve aileden beklenenler her kültürde farklı olmakla beraber, her zaman ve her toplumda ailenin değişmeyen bir takım temel fonksiyonları vardır. Şimdi bu fonksiyonları açıklamaya çalışalım.

Ailenin fonksiyonlarından en önemlisi, insan neslinin devamı için çocuk meydana getirmek ve yetiştirmektir. Neslin devamı sadece, çocuk doğumundan ibaret değildir. İnsan yavrusu doğduktan sonra uzun bir süre bakıma ve eğitime ihtiyaç gösterir. Ailenin bilhassa karakter terbiyesi bakımından diğer eğitim kaynaklarından daha önemli olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür. Şu halde ailenin çocuk terbiyesindeki rolü sadece, ona bilmediği şeyleri öğretmekten ibaret değildir. İleriki hayatı bakımından en uygun şeyleri öğretmekte aileye düşer. Toplum hayatının temelini meydana getiren sosyal normlar, adetler, kıymetler, inançlar çocuğa ailesi yoluyla geçmektedir. Çocuğun aileden öğrendikleri ona mutlak hakikat gibi görünür ve zihnine de öyle yerleşir.

Yetişkin insanların pek çoğundaki davranış özelliklerinin kökünü araştırırsak, ailesinden aldığı davranışları görürüz (Güngör 1997: 214-215).

Ailenin diğer bir fonksiyonu da, ekonomik faaliyetleri düzenlemesidir. Aile, insanların servetini kontrol eden bu servetin dağılımını mirasla düzenleyen bir müessesedir. Eski devirlerde ailenin çeşitli fertleri, ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir iş bölümü yapıyorlardı. Fakat günümüzde, modern cemiyetlerin gitgide küçülen aile tipleri ve gitgide büyüyen iktisadi organizasyonları, iktisadi faaliyetleri ailenin dışına çıkarmış, aile birliği artık üretimden çok tüketim bakımından ekonomik faaliyet ortaklığı yapar hale gelmiştir (Güngör 1997: 208-209).

Ailenin diğer önemli bir fonksiyonu da, milli kültürün, milli ülkülerin, milli tarihin temel değerlerini genç nesillere aktarmak, çocuklarımıza dini ve milli değerlerimizin içinde kalarak şahsiyet kazandırmaktır. Aile, bu fonksiyonunu yerine getirdiği müddetçe milletlere ölüm yoktur. Aile, yabancılara değil, kendi milletine evlat yetiştirmektedir. Aileler kültür emperyalizmi karşısında yıkılmaz bir kale durumuna gelmelidirler (Arvasi 1994: 155).

Aile birliğinin bütün bu fonksiyonları, onun etrafında birçok duyguların doğuşuna ve gelişmesine yol açmış, böylece aile herhangi bir sosyal ve ekonomik birlikten farklı bir karakter kazanmıştır. Aile fertleri arasındaki sevgi, saygı, saadet bağları gibi duygular hem ailenin kuruluşunda hem de devamında büyük rol oynar (Güngör, 1997: 208-209). Toplumun ayakta tutan aile, aileyi ayakta tutan ise aile bireyleri arasındaki sevgidir. Bu sevgi ne kadar kuvvetli olursa insan, güçlü, mutlu ve umutlu olur. Böylesi insanlardan oluşan toplumda, örnek bir toplum haline gelir (Kılıç 1995: 77-78).

3. Orta Asya Türk Toplumlarında Aile ve Kadın

Eski Türk cemiyetlerinde ilk sosyal birlik olan aile, bütün içtimai bünyenin çekirdeği durumunda idi. Kan akrabalığı esasına dayanıyordu. Türklerin dünyanın dört tarafına dağılmalarına rağmen varlıklarını korumaları aile yapısına verdikleri büyük ehemmiyetten ileri gelir ki, bunun bir delili de, Türk dilinde başka milletlerin dilinde rastlanmayan zenginlikte mevcut olan akrabalık nüanslarını belirleyici kelimelerdir.

Eski Türk tarihinin önemli yazılı kaynağı olan Orhun Kitabelerine baktığımızda, aile ve aile kurumu karşılığında birtakım kavram ve terimlerin kullanıldığını görmekteyiz. Aile yerine “oğuş” kelimesini kullandığını görüyoruz. “Oğuş” terimi; kabile, boy, soy, sop, sib, akraba, nesil ve aile anlamına gelir (Merter 2010: 315).

Eski Türk ailesi geniş aile şeklinde görünmekte ise de, aslında küçük aile tipinde kurulu olması, akla daha yatkın gelmektedir. Esasen dağınık çobanlık hayatı, büyük aile kuruluşuna elverişli değildi. Onlar belirli toprak üzerinde kümelenip bir arada oturmazlardı. Böylece küçük aile nizamında yaşayan eski Türkler daha hür fertler yetiştirme imkânına sahip idiler.

Umumiyetle, dıştan evlenmenin esas olduğu ve cebir (zora)’e değil velayet (yardımcı)’e dayanan baba hukukunun geçerli bulunduğu Türk ailesinde, evlenen oğullar hisselerini alıp yeni aile kurmak üzere ayrılırlar, baba evi ise en küçük oğula kalırdı (Kafesoğlu 1991: 216).

Eski Türk toplumlarında ilk toplumsal kurum ailedir. Aile bütün toplum yapısının çekirdeği durumunda idi. Ziya Gökalp, eski Türk ailesini, boy, soy, sop, ataerkil ve evliliğe dayanan aile olmak üzere beş tip içinde düşünüyordu (Türkdoğan 1996: 90-94).

Gökalp aile arasındaki önemli farklılığı da şöyle açıklar: Türk aile yapısının pederi aile olduğundan bunun “pederşahi aile” olarak anlaşılması gerektiğinden bahsederek birbirine karıştırılmamalıdır. Çünkü pederi, ailede, aile reisi sulta hakkına malik değildir. Yalnız velayet hakkına sahiptir. Çocuklarla kadınlar ve bilhassa ana cihetinden olan akrabalar büyük haklara sahiptir. Yani baba cihetinde olan akrabalarla ana cihetinden akrabalar birbirine denktir (Erkal 1996: 98).

Türklerde köklü bir evlenme düzeni hâkimdir. Aile gerçekten kutsal bir kuruluştur. Hatun, Kağan gibi kutsallığa sahiptir ve devlet yönetiminde sorumlu kişiler olarak bilinmektedir (Türkdoğan 1996: 217).

Bilge Kağan kitabelerinde, “Tanrı Türk Milleti yok olmasın diye babam ‘İl-Teriş Kağan’ ile anam ‘İl-Bilge Hatun’u yükseltti” ibaresi kadının siyasi ve içtimai mevkiinin ne derece ileri olduğunu göstermeye kâfidir (Turan 1994: 126).

Orhun kitabeleri ve diğer yazılı belgelerde Türk toplumunun ana yurdu Orta Asya’da kadının erkekle eşit haklara sahip olduğunu öğreniyoruz. Kadınların erkekler gibi sosyal çalışmalara katıldıkları evinde olduğu gibi, evin dışında da tüm işlere koşan bir tip olduğunu görmekteyiz (Doğramacı 1992: 3).

Eski Türk toplumunda hür olan ve Asya Hunlarından beri ata binip ok attığı, güreş gibi ağır sporları yaptığı, savaflara katıldığı tespit edilen, namus ve iffetine düşkünlüğü yabancı kaynaklarda bilhassa belirtilen Türk kadını, itibar sahibi olup, savaflarda düşman eline geçmesi büyük zillet sayılırdı (Kafesoğlu 1991: 217).

İbni Batuta, Türk ve Tatar kavimlerinde kadınlar pek muhterem olup bir emirname yazıldığında “sultanın ve hatunun emri ile” ibaresini koyduklarını söyler (Turan 1994: 126-129). Nizam-ı Mülk’de, “Acem hükümdarları devrinde kadınların siyasi bir tesiri olmazdı. Ancak Türkistan hakanları ve Türkmen padişahları devlet işlerinde hatunların fikirlerine kıymet verirlerdi.” der (Güngör 1997: 212).

Eski Türklerde baba soyu esas olmakla beraber ana soyu da aranılıyordu. Meselâ; hükümdarın her iki soydan da asil olması gerekiyordu (Güngör 1997: 211).

Türkler Müslüman olduktan sonra kadın, Karahanlı, Selçuklu, Harzemşah ve diğer devletler zamanında da mevkiini muhafaza ediyordu. Nitekim Karahanlılar ve Selçuklularda “Terken” unvanını taşıyan sultanların zevceleri sadece hükümdarlara ve siyasi hadiselere tesir etmekle kalmıyor, bizzat idare ve siyaset işinde de mühim roller oynuyorlardı. Terkenlerin kendilerine ait yurtluk, vilayetleri, bunları idareye memur divan teşkilatları, askerleri ve kendi hazinelerine akan mühim gelirleri vardı (Turan 1994: 127).

Dede Korkut kitabında, “Oğuzların İslam aşkını, Muhammed sevgisini sık sık tekrarlıyor, namaz kılıyor, Allah’a dua ediyorlardı”. Fakat eski hayat inançlarından birçoğunu da muhafaza ediyorlardı (Turan 1994: 130).

Kadınların siyasi ve içtimai mevkilerine ve serbest hayatlarına rağmen bütün eski kaynaklar “Türk kadınlarının çok iffetli olduğunu ve bunun da herkesçe bilindiğini” belirtmişlerdir. Kaynaklar, zinanın mevcut olmadığını, vuku bulduğu takdirde katil gibi

öldürüldüğünü bildirir. Evlenmede ana-babanın rızası şarttır. Evin hâkimi olan erkeğe “begi” denirdi. Zira o evinde bey gibidir. Kocasını boşayabilir. Kadın da para vermek veya mihrinden vazgeçmek suretiyle kocasından ayrılabilirdi (Turan 1994: 131-132).

Eski Türk cemiyetlerindeki hususi mülkiyette, ferdi hukukta, hürriyet ve istiklâl tutkunluğunda, insanları himayeye yönelik sosyal davranışlarda adalet, dini tolerans anlayışlarında ve bütün bu saydıklarımızı gerçekleştirmek ve korumakla görevli olan devletin “baba” telakki edilmesinde Türk ailesinin ana-baba-evlat münasebetlerinde temellenen prensiplerinde görmek mümkündür (Kafesoğlu 1991: 217).

SONUÇ

Aile, insanlık tarihinin en eski ve en temel kurumlarından birisidir. Bu açıdan bakıldığında aile, diğer kurumlara da temel teşkil eden önemli bir toplumsal kurumdur.

Aile, insanın tek başına yetersizlik duygusunu yaşamaya başladığı andan itibaren, farklı iki cinsin bir araya gelerek kurduğu tarihin en eski kurumudur. Biyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerin karşılanmasına yönelik oluşturulan ve eşitlik ilkesine dayalı olarak üyelerinin ortak birçok noktada paylaşımlarının sağlandığı bir birliktelik olan aile, çocuk açısından, sosyal yaşama katılmak için hazırlıkların yapıldığı ve deneyimlerin kazanıldığı bir ortam; yetişkinler açısından ise mutluluğun hâkim olduğu, şiddetli gerilim ve sıkıntılar karşısında dayanışmanın en iyi şekilde elde edildiği bir sığınma yeri anlamlarını ifade etmektedir.

Aile toplumdan topluma ve zamandan zamana değişen bir forma sahiptir. Aile tarih boyunca insan neslinin çoğaldığı, dünyaya gelen bireyin topluma hazırlanma ve kazandırılma sürecinin ilk ve en etkili şekilde gerçekleştiği; eşler, anne baba ve çocuklar arasında saygı ve sevginin hâkim olduğu ilişkilerin en iyi şekilde meydana geldiği sosyal bir kurumdur.

Bu şekilde tanımlanan ailenin farklı kültür, sosyal değer ve ilişki düzenine bağlı olarak şekillenen farklı tipleri bulunmaktadır. Her toplum kendi değer, kültür ve yapı özelliğine göre şekillendirdiği bir aile tipi ortaya çıkarmaktadır. Her kültür veya toplum,

kimin kiminle evlenebileceğini, nasıl evleneceğini ve nerede kimlerle oturacağını, çocukları kimin ve nasıl yetiştireceğini, aile reisinin kim olacağını, kadın ve erkeğin karşılıklı hak, ödev ve yetkilerini, mirasın nasıl ve kimler arasında paylaşılacağını, çeşitli örf ve adetlerle normlaştırmak suretiyle kurumsallaşmıştır. Böylece zaman, mekân, kültür ve coğrafyaya göre farklılık gösteren aile tipleri oluşmuştur.

Türkler, aileye, aile içi ilişkilere, kadına ve çocuklara çok büyük önem vermiş, aileyi yani baba ocağını kutsal kabul etmiş ve bu ocağın sönmemesi için çalışmışlardır.

KAYNAKÇA

- ARVASI, S. Ahmet (1993). *Türk-İslâm Ülküsü*, I, İstanbul: Burak Yayınevi.
- BOZKURT, Veysel (2009). *Sosyoloji*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- DEMİR, Ömer ve Mustafa ACAR (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yayınevi.
- DOĞAN, İsmail (2008). *Sosyoloji*, Ankara: Pegem Akademi.
- DOĞRAMACI, Emel (1992). “Türk Medeni Hukukunda Kadın”, *Bülten*, 11, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- ERKAL, E. Mustafa vd. (1997). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü*, İstanbul: Der Yayınları.
- ERKAL, E. Mustafa (1996). *Sosyoloji*, İstanbul: Der Yayınları.
- FICHTER, H. Joseph (2011). *Sosyoloji Nedir*, Çev. Nilgün Çelebi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÜNGÖR, Erol (1997). *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- İÇLİ, Gönül (2011). *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- KAFESOĞLU, İbrahim (1991). *Türk Milli Kültürü*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- KILIÇ, Recep (1995). *İnsan ve Ahlâk*, Ankara: TDV Yayınları.

KOCADAŞ, Bekir (2010). *Toplum, Toplumsal Yapı ve Kurumlar*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

MERTER, Feridun (2010). “Toplumsal Bir Kurum Olarak Aile”, *Sosyoloji*, ed. Feridun Merter ve Mustafa Talas, İstanbul: Lisans Yayıncılık.

ÖZKUL, Metin ve Taner TATAR (1997). *Kurumlar Sosyolojisi*, Malatya: İİBF Yayınları.

ŞENTÜRK, Ünal (2012). *Aile ve Çocuk İlişkisi*, İstanbul: Kum Saati Yayınları.

TURAN, Osman (1994): *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

TÜRKARSLAN, Nesrin (2012). “Aile Sosyolojisi”, *Sosyolojiye Giriş*, ed. Muammer Tuna, Ankara: Detay Yayıncılık.

TÜRKDOĞAN, Orhan (1996). *Türk Tarihinin Sosyolojisi*, İstanbul: Turan Yayıncılık.

ZENCİRKIRAN, Memet (1996). *Sosyoloji*, Bursa: Dora Yayıncılık.